

Număru. 24

Oradea-mare 25 iunie (8 iulie) 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Tălharul.*)

În întunerecul gros al nopții se strecură furișindu-se cu încetul o zare albă. Țintele de aur ale cerului dispărură una după alta; lucirea lor o învăliă din ce în ce mai mult transparentul văl, ce se ridică din orient și se lăția crescând văzând cu ochii.

Apăreau zorile albe ale zilei născânde.

În cortul de pânză improvizat pentru adăpostire de noapte pe coastele muntelui bătrân se făcū zgomot.

Unul după altul vânătorii se treziseră și eșiră la larg.

Pe covorul verde de iarbă, întins sub picioarele lor, tremurau picurii de roauă rece; în brădetul ce se ridică la câteva sute de pași înaintea lor începū a resună zgomotul de viață al miilor de paseri deșteptate de lumina soarelui răsărit.

Ochii vânătorilor încă nu puteau deosebi obiectele din valea cufundată la poala muntelui, căci erau învălitate de norii grei și albi ai negurii groase de toamnă, ce plutiau de-asupra vlei adâncite în tăcere mortală.

Caii năzdreaveni ai zeului Apollo, cât ce simțiră că frânele lor se lungesc, luară în slavă carul de foc al soarelui, și-l răpiră spre vest pe firmamentul azurii. Lumea se umplū de lumină caldă; negurile se subțiară sugându-se cu încetul spre cer; tăcerea mortală a nopții se 'n schimbă în vivacitatea lărmuitoare a vieții.

Se începea ziua, și vânătorii făcură pregătiri de plecare la vânat.

Numai acum observară, că le lipsește conducătorul. Îl căutară între servitorii ce erau ocupați cu pregătirea dejunului; unul din ei învăliă frigerea de asupra jarului, celalalt picură unsoarea pe carnea sfârăietoare. Luca, conducătorul care cunoaște toate col-

nicele, toate poienile, toate secretele acestui munte, care știa căile urșilor, nu vinise.

Cel mai impacient dintre vânători, un om bătrânatic, lung ca o prăjină și subțire ca o umbră, își mișcă iritat picioarele subțiri, făcând niște pași largi, ceea ce la dânsul însemnă totde-auna neîndestulire și ciudă.

Contele Hilden zu Münster nu eră dedat cu astfel de neregularități și abateri dela ordinea strictă. În viața sa petrecută la miliție, unde servise cu rang de ofițer mai înalt, nu avū ocaziune a face cunoștință cu oameni, cari ar fi cutezat să-i calce poruncile. Tre-când apoi în penziune, nu-și putū în schimbă natura nepacientă, oamenii din serviciul seu erau în ochii sei soldați, cari trebuiau să se supună orbește poruncilor sale.

Disparițiunea conducătorului, în contra mandatorilor sale lămurite, ca pe dimineața aceasta să steie la dispoziția vânătorilor, nu numai îi stârnī mânia iritată, ci îi mai produse și o doză bunisoară de confuziune.

Ce vor face acum aici, în muntele necunoscut, cei patru amici ai sei, cari numai la cuvintele sale lăudăroase se încumătară a-l însoți? Cine-i va conduce? Cine le va arătă căile urșilor?

Contele Hilden zu Münster înroși ca racul fiert. Afară de mânia ce produse febrerea în sânge, îi mai eră și rușine văzându-se păcălit.

Aceasta eră prea mult! Soarele eră deja ridicat pe cer și conducătorul nu apărea de loc. De-a bună seamă a adormit prea greu, — cugetă contele.

Își ridică deci mâinile la gură formând tub din ele și strigă iritat în toate direcțiunile apăsând militărește sunetul inițial:

— L-l-l-uca! L-l-l-uca!

Echoul îi repetă din depărtare versul de comandă, dar nime nu se iviă.

*) Din scrierile remase după moartea autorului.

Vânătorii începură a luă în ris pe bătrânul năcăjit.

— Nu-ți strică gâtlejul, amice! — zisă unul din ei cu îngrijire malițioasă. Mi-ar fi în veci neliniștită conștiința, de ți-ai procură vre-o boală de gât cu sforțările tale. Omul tău cine știe pe unde calcă acum țina. Ți-am spus eu ieri, că n'am încredere de loc în el. Contele începu a sbiera și mai puternic:

— L-l-l-uca! L-l-l-uca!

— De va strigă archangelul Domnului la sfârșitul lumii ca tine — continuă amicul contelui, — își va implini oficiul conștiincios.

— Trebuie să vină! — observă rece contele și strigă din nou cu încăpăținare și mai mare.

În fine totuș și el fu silit să recunoască că sforțările sale deșerte mânau apa pe moara amicilor sei pișcători.

— Ți-am spus și ieri amice, că mie mi-a fost de tot suspect omul tău, — zise acum un alt vânător, dar tu nu m'ai crezut: oamenii tăcuți și moroși, ca conducătorul tău, nici odată nu au inimă curată. N'ai observat, cât de confuz răspundea ieri la toate întrebările? De-a bunăseamă încă atunci se ocupă cu cugetul să ne părăsească.

— Eu nu văd nici o rațiune în modul cum esplici tu dezertarea, — obiecționă celalalt. — Ori cât de prost să fie omul acesta, atâta minte totuș ar fi avut să-și scoată prima dată plata și apoi să ne părăsească.

Ai dreptate la aparență. Dar numai la aparență. Omul acela ținând la încrederea noastră, e mai viclean decât noi toți, de oarece de-a bunăseamă s'a îngrijit, ca pentru plata sa rămasă în pungile noastre să-și adune o recompenză înzecită poate.

— Va să zică, tu crezi, că conducătorul nostru dispărut e un tâlhar mizerabil, care ne-a furat?

— Să căutăm obiectele noastre și sunt sigur, că vom află o legătură între aceste și între disparițiunea omului viclean.

Toți porniră spre cort de-a se convinge ce lipsește din obiectele de vânat. Numai contele Hilden zu Münster remase locului și zise fără voie:

— Sunt convins despre onestitatea omului dispărut, căci nu acum primadață mă folosesc de serviciul ăstor fel de oameni. Românul e blând și credincios, despre acestea am avut ocaziune a mă convinge de nenumărate ori.

Până ce amicii sei scormoniau toate celea în cort, Hilden zu Münster își ridică ochianul la ochii sei, scrută cu atențiune împrejurimea. În valea adâncă se vedeau casele scunde ale micului sat resfirat; din urloaile mici se ridicau spre cer funii lungi, vânațe de fum.

Pe cărarea îngustă de munte, ce se urcă la deal încolăcindu-se ca un șerpe lung și subțire, observă odăta prin sticla ocheanului două figuri ome-nești ce grăbiau din toate puterile.

Ochianul micșoră distanța conziderabilă dintre observator și călător. Hilden zu Münster începă din nou a strigă:

— L-l-l-uca!

Vânătorii ieșiră din cort fără să vază rezultatul așteptat.

Contele dede ochianul amicului care zise că Luca e tâlhar, îi arată direcțiunea și zise în tonul satisfacțiunei obținute:

— Convinge-te că vine!

— În adevăr e el — întări și acesta, — însă nu e singur, e în societatea unui om bătrân.

— Fie; totuș vine, prin urmare nu poate fi tâlhar, căci oamenii de clasa aceasta se feresc a da față cu jertfele lor.

Apoi ca și când ar voi să iuțească pașii veneticii, începă a strigă în ton impacient:

— Iute Luca, iute!

— Poți strigă, că nu te aude. Distanța e cu mult mai mare, decât să poată străbate versul omenesc până la el.

Se așezară în iarbă și așteptară după ce dederă prima dată poruncă servitorilor să strângă cortul.

Cam peste o jumătate de oră sosi și Luca.

Eră ostenit de tot; de pe fruntea sa curgeau șiroi de sudori, și pieptul lui se ridică repede de resuflările grele.

— Iertați-mă, domnilor, că v'am făcut să așteptați după mine, — zisă în ton de tot trist, ștergându-și cu mânăca cămeșii fruntea asudată, — dar eu nu-s de vină. Am cugetat, că noaptea e destul de lungă să mă reped în sat și să mă întorc iarăș înainte de răsăritul soarelui. Aș fi și sosit de mult, de nu s'ar fi întâmpnat moarte în casa mea.

În ochii vorbitorului se oglindă o durere tăcută, care cu toată adâncimea ei nu trece în estravanții zgomotoase și copilărești, ci plutește cu tristeță lină pe marea conzolatoare a îndurării dumnezeesti, ca o luntrită neagră pe luciul neted al unui lac încântător de suflet.

— Cine ți-a murit, Luca? întrebă cu compătimire zu Münster.

— Nevasta mea, domnule! Pentru ea port capul descoperit — răspuse Românul netezându-și pletele lungi, cari făceau ca fața lui supărată să apară de tot tristă. — A fost femeie bună și cu credință, Dumnezeu să o ierte! A fost bolnavă de trei săptămâni, a suferit foarte mult. De un jumătate de an n'a trecut seară, în care să nu fi cântat buha morții pe acoperișul casei noastre; am știut eu că nu va avea sfârșit bun boala ei.

— Nevasta ta zăcea bolnavă și tu totuș ai lăsat-o singură — îl înfruntă contele.

— Sărăcia și necazul te duce la toate, domnule. Sunt sărac și n'am putut căută de nevasta mea după cum aș fi voit. I-am ținut de două ori maslu, și acum am vrut să o duc și la oraș la doctor, cu banii cari aveam nădejde să-i primesc dela dumniavoastră. Chiar ea, nevasta mea a zis — Dumnezeu o ierte! — să vin cu dumneavoastră. Ar fi voit sermana să mai trăiască. Dar i-s'au gătat poate zilele. Dumnezeu știe ce făcea; omul creștin trebuie să primească și celea rele, ca și celea bune, cu inimă umilită.

Se opri puțin oftând apoi continuă:

— Eu trebuie să mă îngrijesc de îngroparea mortului, de aceea nu vă mai pot slugi. Dar nu veți avea nici o pierdere, căci am adus în locul meu pe tata care cunoaște mai bine locurile decât mine și știe toate cărările urșilor.

Hilden zu Münster se învoi cu ofertul acesta și-și scoase punga să-l plătească.

— Mă rog, domnule, să binevoești a-mi da și plata tatii, — zise Luca cu sfială. — Aș voi să chem la prohod doi preoți și n'am bani de-ajuns.

Când îi pune apoi în mână contele suma în-
doită, voi să-i întorcă superfluul. Acesta află însă
modalitatea de-a face pe omul serman să primească
suma donată fără ca să se simțiască ofenzat.

— Tatăl tău cunoaște mai bine ca tine locurile
prin munte, de aceea se cuvine să-l plătesc mai bine
decât pe tine.

Pretinsul tâlhar mulțumi și porni trist la vale.

În conversația ce se încinse între vânătorii seara
la focul din ușa cortului din nou întins, ieși învingă-
toare părerea contelui, că omul simplu de dimineața
e erou și filosof. Erou pentru că se luptă bărbătește
cu valorile vieții sale mizere, și filosof pentru că știe
purta cu demnitate înțeleaptă loviturile sorții.

Tit Chitul.

Părcălabul.

— »Hai noroc, părinte Gheorghe, viață lungă și belșug,
Ne trăiască cei din casă și cei patru dela plug.«

Stau de vorbă 'n pragul casei, și cinstesc în voe plină,
Maica Floarea-și ride 'n suflet și grăește și se
[nchină.

— »Ci, mai ia, părinte-o gură, hai!...« Și popa
[soarbe vinul:

— »Să trăiești cumătră Floare, mie să-mi trăiască
[finul«.

Și 'n amurgul dulce-al serei, sfatul nu-și mai ia
[curmare,
Popa bea în cinstea babei și-a feciorului mai mare!

— „Dar mai zi-mi odată rostul celui scris de pe hârtie,
Să-l aud din nou, că uite, mi-a fost mintea cam pustie“.

Popa-și trage barba albă, scoate-și ochelarii vechi,
Suflă 'n ei și-i șterge popa și-i întinde pe urechi...

— „Azi în ziua Săn-Măriei, vrut-a baba-Floarea carte
Să-ți ajungă duminică, Părcălabul de departe.

Să m'ascuți, că sunt bătrână, și 'ntr'un colț ascuns
[din țară,
Unde nimeni nu ne 'ntreabă, când ni-i viața grea
[și-amară.

Ci așa fiind, Mitruță, mi-i fecior cu dor și drag
Și ce am, a lui e munca, el mi-aduce totu 'n prag.

Eu îi cos frumoase strae și flăcăii-l țin cu ură
Și-i frumos, Mitruță, Doamne, și-l grăesc prea rău
[din gură.

Dar, stăpâne Părcălabe, ce-ar fi asta!... Plâng și-ți
[spun:
Inima mă doare-amarnic, că mi-i satu 'ntreg nebun!..

Eri venit-au vorbe-ascunse dela Iancu Strătulat,
Azi, că Sanda cu Gligori mi-l pofteste de bărbat.

Și-s atât de mulți!... Și Floarea n'are chip, cu rost
[să 'nșire,
Oamenii ce cat la dânsul, fetele ce-l vor de mire!...

Și atâta-ți spun: că-s spuză; și atât: că-s hoți cu mine,
Și decât să-mi fure-odorul, zilele să-mi ia mai bine.

N'am puteri, stăpâne-al nostru, și-s așa cu vorbe
[proaste,
Dar nu-l las să-l ia, mă crede, — satu 'ntreg și-o
[ntreagă oaste...

Și așa, rugăm să-mi scrie, cartea asta rând cu rând,
Popa-Gheorghe din Voineasa, bun la fapte și la gând.

„Și s'ajungă slova 'ntreagă, Părcălabului cinstit,
La Focșani, în târgul mare... Și-l găsești în răsărit.

Tudor Pamfile.*)

O poveste veche.

Într'o seară doi studenți ședeau la masă și beau
bere. Când studenții șed la bere, ei vorbesc cu drag
de poezie și amor, de deșertăciunea lucrurilor lumești
și de moarte și peire.

Tinerii noștri erau tocmai la al treilea păhar și
ajunseră la concluzinea că, viața aceasta nu face nici
o ceapă degerată; ei se uniră într'acolo, că omul,
dacă ar putea prevedea suma nenorocirilor, a suferințelor
și durerilor ce-l așteaptă pe lumea aceasta, mai
bine ar dori să nu fie născut, și că lucrul cel mai
consult este de-a dispărea cât se poate de degrabă
de pe scenă. După aceste reflecțiuni ei băură staca-
nul lor de bere și eșiră pe stradă.

Tăcuți pășiră ei alături prin uliți întunecoase și
deșerte; ici-colea se vedea câte un felinar singuratic,
a cărui lumină gălbie străbătea pâcla deasă și rece
ce învăliă întreg orașul. Într'un capăt de uliță ei se
despărțiră, apucând fiecare drumul seu spre casă.

Unul dintr'ânșii eră un tinăr bălan cu o față ce
trădă multă suferință, pare că zăcea un blăstăm pe
nenorocita lui ființă; străin și fără călăuz, umblă dru-
mul vieții; prieteni nu avea, și părinții lui de mult
l-au părăsit.

Ajuns acasă, el intră în odăița sa cu o inimă
plină de jale și cu gânduri negre. Nu putu adormi.
O teamă îl cuprinsese, o teamă de suferințele ce-l aș-
teptau în viața lui. El sări din pat; așa o existență el
nu mai putea suporta.

— Adio, deșertăciuni lumești! — exclamă el,
trăgând cocoșul pistolului ce-l scoase din saltarul
mesei.

În acel moment își aduse aminte de-o vrăjitoare
care, după cum a auzit, prorocia fiecăruia viitorul; ar

*) Un nou colaborator din România.

fi lucru interesant, cugetă studentul, să afle ce sumă de suferinți îi este lui menită pe lumea asta.

N'ar fi bine să o conzulte și el înainte de a-și lua viața. El se îmbracă iute, ascunse revolverul în buzunar, trase gulerul palt nului peste urechi și se furișă iarăș afară pe ulițele negre și picloase.

Zărindu-l pe misteriosul tinăr, ea se ridică de pe scaun, merse înaintea lui, îi privi adânc în față, îi făcū semne pe frunte și piept, jucând împrejurul lui; în fine, aruncă un praf în foc și strigă: Alcalaba! alcalaba!

Bolta se umplū momentan de aburi; toate dis-

Andrieu Cosma.

Jos în vale lângă apă este casa vrăjitoarei. O lampă roșie stă aninată de-asupra ușei, pe care es și întră mulți mușterii cu viitor necunoscut. Coridoare lungi conduc într'o grotă boltită, luminată de focul unui vraf de lemne. Aici șede pe un scaun vrăjitoarea purtând pe umărul ei o buhă.

părură dinaintea ochilor studentului și el auzi numai un zgomot greu ce veniă de sub pământ ca un vifor ecvinoctial.

— Ce vrei să vezi? — întrebă vrăjitoarea.

Studentul cugetă, apoi zise tremurând: *Bătrâne-nețele mele.*

Indată dispărură aburii dinaintea lui și atunci el văzû o odaie goală și posomorâtă, în care zăcea într'un pat un moșneag acoperit cu flenduri și zdrențe. Corpul eră plin de rane; vaetele lui dureroase resunau trist între părășii goi ai camerii. La piciorul patului ședea o femeie în mijlocul etății și torcea.

— Ce vrei să vezi? — întrebă vrăjitoarea din nou. El cugetă un moment, apoi zise palid și tremurând: *Viața mea ca bărbat!*

Aburii dispărură iarăș, dinaintea sa se ivi o odaie cu covoare bogate, dulapuri pline de bani și mobile rare. Într'ânsa se preumblă un domn mic și rotund

Maria Cosma n. Dragoș.

— Ean, Ean, nu strigă așa, zise ea; ce-ți ajută dacă razi? Știi doară ce a spus medicul: Leac nu-i pentru tine pe acest pământ; rabdă până ce te va strânge Domnul la sine!

Aburii se iviră din nou și studentul auzi iarăș vuetul subteran.

cu jiletă albă și fes de catifea. La ușe sta smerit un om rău îmbrăcat, în a cărui față studentul recunoscu cu spaimă propriile sale trăsături.

— Timpul meu nu-mi permite a mă mai reținea cu dta; dacă nu-mi vei plăti chiria până la 6 oare după amiază, te arunc pe uliță!

— Of, domnule, — se auzi de lângă uşe; — iarna a fost grea, soţia mi-a murit, eu iusu-mi am zăcut în spital.

— Degeaba vorba! respunse domnul rotund.

— Aibi milă, domnule!

— Mila e prostie! Azi la 6 oare părăseşte locuinţa, sau de nu, aduc poliţia.

— Unde să mă duc, domnule? doară am copii!

— Mi-e indiferent, cerşitul nu-ţi ajută; feciorul e un vagabund bun de spânzurat, iar' fata o depravată!

Aburii albi se iviră de nou şi icoana dispărură.

Studentul sta mort de groaza celor auzite; tristul tablou al viitorului său îi răpi tot curajul de a mai trăi; el trase revolverul din buzunar, gata să şteargă numele său din lista celor ce trăesc.

Atunci întrebă vrăjitoarea:

— Ce vrei să mai vezi?

— Nimic, am destul! respunse studentul, ridicând arma spre urechea dreaptă.

— Trei întrebări îţi sunt iertate: mai ai încă una; ce vrei să mai vezi? — continuă vrăjitoarea.

— Ei bine, arată-mi *tinereţele!*

A treia oară dispărură pâcla cea albă şi el văzură o frumoasă grădină cu mii de flori mirositoare. Eră seara. Filomela cântă amorosul ei vers, iară luna vărsă luminiş dulce pe iarba cea verde.

Sub un teiu înflorit şedea o păreche, mână în mână, ochi în ochi.

— Nu ştii, dragă, cât eşti de scump! — zise o gură dulce, sărutând ochii junelui.

Studentul privi uimit la acest tablou; un dulce cutremur trecu prin toată fiinţa lui.

— Maria mea, — exclamă el, — Maria mea! Un moment de fericire nu-i prea scump plătit cu o viaţă de amar!

Zise aceste cuvinte, svârli arma dela sine şi se aruncă în lume — spre a luptă.

Mihai Teliman.

Micul tipograf.

— După Cordelia. —

Gigi şi Pio, copii de muncitori, erau vecini locuind într'o căsule în afară de poarta de Ticino. Erău născuţi în acelaş an.

Mamele lor emulau în continuu între sine, căci fiecare ar fi dorit ca copilul ei să fie mai frumos şi mai cuminte. Dela naşterea copiilor pe ascuns erau adevărate dujmane şi se certau pentru toată nimica.

„Roza, mi se pare că copilul tău e cam palid“, zise Filomena cătră mama lui Pio.

„Iară Gigi al tău e peste măsură gras. Faţa-i e plină de sgrăbunţe. Bagă de seamă, aceasta nu înseamnă sănătate. Ar fi bine să fie mai subţirel“, — replică Roza.

Când copiii începură a umblă la şcoală, se începură şi vrajba din nou.

Pio învăţă bine, eră băiat deştept ş-avea o purtare exemplară. Filomena nu mai putea de năcaz şi bătea pe Gigi care, în loc să meargă la şcoală, se jucă ori se bătea cu copiii pe stradă.

„Din copilul tău n'are să fie nici odată nimic“, — zicea Roza, — „are mai puţină minte ca o vrăbie“.

„Tu să te îngrijeşti de lucrurile tale. Ai face mai bine dacă nu ţi-ai trimite copilul la şcoală. Nu-ţi vezi cât e de palid şi de amărit ca o lămâie? Eu preţuiesc mai mult un măgar viu ca pe un învăţat mort“, răspundea Filomena.

Copiii asemenea se certau într'una. Ce e drept, mergeau împreună la şcoală, se jucau împreună, dar apoi se apucau de cap pentru toată nimica, şi sfârşitul eră că Pio mergea acasă cu nasul umflat ori cu faţa ogreptată. Roza strigă că i-au onorât copilul, şi ea n'are să se odihnească până când Gigi nu va fi pus la recoare.

Când Pio găta cu şcoala, Roza nu spuse nimic Filomenei, ci îl trimise în tipografia unde eră aplicat tatăl lui Gigi, ca să înveţe şi dânsul măiestria a-ceasta...

Tipografia avea mult de lucru; Pio fu aşezat lângă maşină pentru a scoate din ea coalele tipărite.

El eră mândru de postul seu. Când se întâlni cu Gigi, care umblă încă la şcoală, îi zise:

„Petrecere bună! Eu merg la tipografie“.

Pe Gigi la cuvintele acestea îl mâncă vermele invidiei şi odată le spuse părinţilor pe şleau că nu mai merge la şcoală unde învaţă lucruri nefolositoare; vrea să fie şi el muncitor, ca Pio, căci acela nu e mai bătrân ca dânsul şi în urmă el e mai tare ca acela.

Tatăl seu ar fi vrut ca să înveţe mai mult, căci după cum zicea el, — merită această pedeapsă, fiind că a ramas repetent.

Dar Filomena dădea dreptate copilului. Ea amintia bărbatului seu că nici dânsul n'a umblat multă vreme la şcoală, cu toate aceste e un muncitor destul de cinstit şi de harnic; că e vremea ca să mai câştige şi Gigi ceva; necondiţionat trebuie să-i afle un loc în tipografie, precum i-a aflat şi Roza lui Pio.

Şi-i tocă atâtea în cap, până când el de hatărul liniştei casnice făcū ca Gigi să fie aplicat în tipografia, unde dânsul lucră de mai mulţi ani. Dar fiind-că toate locurile mai bune erau deja ocupate, Gigi fu aplicat numai ca un fel de curier. Il trimiteau în toate părţile, trebuia să fugă cu corectura, să curăţească localurile tipografiei şi să îndeplinească alte servicii mai mărunte. Dar el se împacă mai bucuros cu această soarte, decât să meargă la şcoală. I-ar fi plăcut să ocupe locul lui Pio şi de când intrase în fabrică îşi tot bătea capul cum ar putea face aceasta.

Pio eră fericit şi nu-i păsă de privirile invidioase ale lui Gigi. Stătea totdeauna lângă maşină şi-i observă fiecare mişcare; o privia ca şi când ar fi fost ceva fiinţă supranaturală; ar fi vrut să afle secretul acelor roţi cari se mişcau aşă de uniform şi-i dădea atâtea noutăţi pe foile ce le băgă curate. Totdeauna eră lângă dânsa şi totuş se miră de ea.

„Ce mai dihanie e şi asta!“ — cugetă el, — „îi dau să mânânce hârtie curată şi ea mi-o redă tipărită, şi pe hârtie sunt tipărite multe lucruri frumoase; foile aceste cutrieră întregă lumea şi propagă ştiinţa. Aceasta seamănă mult cu o vrăjitorie!“

I-ar fi plăcut să citească tot ce vedea tipărit. Dacă ar putea să vadă cum desfac maşina ş-apoi s'o reconstruiască el singur!

Când maşinistul opră maşina ca să-i ungă roţile cu oleu, el se plecă, îi urmăria cu ochii fiecare mişcare, voiă să vadă şi să ştie toate, şi-i punea diferite întrebări. Când eră acasă, cugetă tot la maşină şi se simţia fericit când dimineaţa următoare o vedea din

nou. Acolo se simția bine; privia dihania cea mare ca pe o jucărie, și-i era dragă ca un copil.

Pe Gigi îl durea când vedea cât e de fericit Pio lângă mașină, nici nu se uită la el și dacă trecea pe lângă dânsul strâmbă din buze sau îi rescolia hârția pregătită pentru tipar.

Gigi își propuse să facă pe Pio să iasă din locul pe care-l ocupă, și credea că nu peste mult o să-i succeadă.

Unica greșală a lui Pio era că privia câte-odată ceasuri întregi umbletul mașinei ori se opriă ca să citească vre-o coală ce tocmai eșise de sub tipar.

Atunci Gigi făcea atenți pe companionii sei.

„Uită-te la dânsul cum stă!“ Zicea el tatălui seu.
„O! dacă aș fi eu în locul lui!“

Odată, când Pio din cauză de boală trebui să rămână acasă, reuși să-i ocupe locul și se decise să nu-l mai părăsească cu nici un preț.

Când Pio însănătoșându-se se reîntoarce la fabrică și văzută că-i ocupase locul, i-se părea ca și cum l-ar fi lovit cineva cu un pumnal drept în inimă. Se înfuria; i-ar fi plăcut să sară pe mașină, să-și arunce tovarășul de-acolo: dar fiind un copil de un naturel blând, și simțind că Gigi e cu mult mai tare ca dânsul, se mulțami a zice atâta:

„Aceasta n'a fost frumos dela tine!“

Din ziua aceea nu măi vorbi nimic cu Gigi. Dar de câte ori se apropiă de mașină, lacrimile îi inundau fața.

Dacă nu avea altceva de lucru, stătea lângă mașină. Il auzia pe Gigi bătându-și cu răutate joc de dânsul, dar nu-l băgă în seamă și stătea și mai departe acolo ca și când picioarele i-ar fi prins rădăcini. Nu putea să se despartă de ea.

Acasă era totdeauna supărat. Când mamă-sa află cum a fost înșelat, se făcu foc și părjol și începă o luptă strajnică cu vecina. Nici nu mai stătea de vorbă. Și când se întâlneau, puțin lipsia că nu se apucau de cap.

Eră în sâmbăta Crăciunului. În tipografie era lucru din greu; toate mașinile lucrau; era lucru mult și grabnic, care trebuia gătat încă înainte de apusul soarelui. Roțile se învârtiau cu o iuteală amețitoare.

Lucrătorii toți erau cu voie bună; ei vorbeau de sărbătoarea de mâne; își spuneau ce au sămânănce și cum au să-și petreacă. Lucrul grăbit, sgomotul infernal al roților îi inflăcărare pe toți, le puse sângele în fierbere, ca și când membrele lor ar fi fost străbătute de un curent electric.

Gigi ședea la locul său, dar era foarte distras. Cugetă la dulceturile și jucăriile cari o să i-le aducă îngerul. Așeză repede una după alta coalele în mașină, crezând că așa are să gate mai curând.

Pio și acuma, ca de ordinar, privia cu atențiune mașina sa favorită. Se uită și la Gigi care par'că era pe altă lume și nu mai știea ce face.

Lucrul se continuă cu iuteala și cu puterea ceasurilor din urmă.

De-odată căzută o coală de hârtie din mâna lui Gigi, care ostenit și somnuros se plecă după dânsa. Dar nu se mai ridică. Un răcnet de durere izbucni de sub mașină. Cei de față amuțiră de groază. Nimeni nu se mișcă, toți păreau ținuiți locului.

Pio însă, dintr'o săritură fu de-asupra mașinei pe care cu o putere supranaturală, o opri. Se plecă apoi și scoase pe Gigi dintre roate. Un braț îi sângeră.

Totul se întâmplase în timp de o minută.

„Să trăiască Pio!“ resună din toate părțile.

Într'acestea tatăl lui Gigi se apropiă spăriat de copilul seu. Brațul lui Gigi era rănit, dar dânsul trăia, și tatăl seu văzută îndată că rana nu e mortală.

„Îți mulțamesc, Pio!“ — zise el. Dacă tu n'ai fi fost de față, copilul meu ar fi acuma mort. Ce ai făcut? De unde ai avut curajul ca să te espui pericolului?“

Gigi nu zicea nimic. Brațul îl durea, dar doctorul care sosise repede, spuse că rana nu e periculoasă.

După trecerea turburării din clipele prime cu toții admirară fapta eroică a lui Pio, și în însuflețirea lor îl purtară în adevărat triumf prin localurile tipografiei.

Pe Pio sgomotul și ceremoniile acestea îl iritau. El avea o singură dorință, aceea de a-și recăpăta locul în tipografie.

„Am să-ți dau un loc mai bun decât acela“ — îi zise conducătorul, am să te apăr și să te protej, și va fi vai de acela care va îndrăzni să pună mâna pe tine!“

Când sosi acasă, spuse mamei sale cele întâmplate. Dânsa-i zise:

„Familia aceea n'a fost vrednică de aceasta. Dacă ar putea, te-ar înghiți într'o lingură de apă.“

Mai târziu, după cină se auzi o ciocănitură la ușe, apoi intra Filomena și Gigi cu brațul legat.

„Roza, iartă-mă! — începă ea vorba. — Aș dori să-ți sărut copilul. Recunosc că n'am făcut bine.“

„Pofteste!“ — zise Roza și se întoarce, căci simțită cum i-se înmoaie inima.

„Ai inimă bună!“ — zise Filomena lui Pio, trăgând cu sine pe Gigi ca copiii să se îmbrățișeze.

„Fiți prieteni buni“ — zise ea, — și noi asemenea, așa-i Roza? Să uităm cele din trecut. Mâne va fi ziua de Crăciun. Dacă voiești, să prânzim împreună în semn de prietinie.“

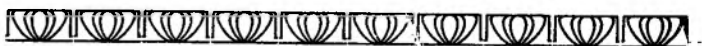
Roza nu pută răspunde, lacrimile o podidiră și nu pută zice decât numai atâta:

„Eu n'am fost mâniaoasă pe tine nici odată. Tot ce s'a întâmplat, a fost numai pentru-că mi-e drag copilul.“

„Merită ca să-l iubești, căci e un copil bun. Tu însă, copil rău, roagă-te de iertare pentru-că i-ai ocupat locul!“ — zise ea întorcându-se către Gigi.

Băieții se uitară unul în ochii celuilalt și izbucniră în ris. Erau fericiți.

Cornel I. Sânjoan.

Foamea și setea.

Omul nu trăește din ce mănâncă, ci din ce mistue.

Foamea ori cine o cunoaște mai mult sau mai puțin, căci îndată ce stomacul nu mai are ce mistui, simțim o senzație neplăcută. Această senzație se transmite la creier; tot în așa fel simțim și setea.

În stomac sunt nervi senzitivi fini și o organizație specială pentru a absorvi lichidele.

În unele boli stomacale sau a sistemului nervos, nervii nu mai transmit creierului sentimentul foamei și setei și atunci bolnavul pri nu mănâncă de loc, ori bea și mănâncă prea mult.

Pentru asta unii suferă de scârbă văzând bucate, chiar când li-i stomacul gol.

Știm că orice substanțe sunt mistuite și sucul lor e distribuit în corp, în toate țeseturile cu ajutorul sângelui.

Atunci când organismul nu mai e hrănit de aceste sucuri, se produce excitația nervoasă ce dă creierului senzația foamei și a setei.

Oamenii sănătoși nu simt foamea decât atunci când corpul are într'adevăr nevoie de hrană. Prin urmare dacă vedem oameni slabi, cari nu muncesc, dar mănâncă de cinci-șase ori pe zi, putem fi siguri că se vor îmbolnăvi, vor suferi mai târziu de lipsa de poftă de mâncare.

Trebue să ne ferim de a da prea multă mâncare copiilor mici îngrășindu-i peste măsură, fiind că-i facem să fie greoi și fără putere.

Femeiile nervoase și anemice care vor mânca prea mult și nu vor munci, vor avea nevoie mereu de curățenii, căci stomacul lor fiind slab, nu va putea mistui tot ce i-se dă.

Omul nu trebue deci să mănânce decât atunci când îi este foame, tot ce va mânca fără a-i fi foame, va rămânea nemistuit. Nu trebue să mănâcăm numai pentru a ne distra sau de dragul bucatelor gustoase.

Dacă toți vor fi convinși de ceea ce scriem aci, vor fi scutiți de multe boli de stomac. Tot astfel putem zice și în privința setei. Mai ales cei cu dare de mână beau de multe ori fără ca să le fie sete. Iată o pildă: Dimineața bea cafea cu lapte, la masă bea vin, cafea, apoi seara bere, ceai sau cafea. Dacă mănâncă și fructe, stomacul se umple de lichid, fără însă ca să fi băut și apă.

Dar trebue să se știe că nimic nu e mai necesar corpului decât apa rece și curată.

Apa și aerul iată de ce are mai multă nevoie corpul pentru a fi sănătos.

Pielea, plămâni și rinichii secretează necontenit apă.

Apa se răspândește în toate părțile corpului, ea servă a dizolvă toate materiile nutritive și a le răspândi.

Dacă țesăturile nu au destul sânge, sau apă, sau dacă sângele circulă mai încet, corpul nu mai e bine hrănit.

Pentru asta setea e mai nesuferită decât foamea și se înțelege că omul moare mai iute de sete decât de foame, căci corpul nu se mai poate nutri.

Totuș nu e bine a bea prea multă apă, căci subțiază prea mult conținutul din stomac, face sângele apos și oboșește rinichii.

Băutorii de bere mai curând sau mai târziu trebue să alerge la doctor care-i oprește a bea luni întregi lichide, ceea ce nu credem că e pe placul celor deprinși a bea și fără sete.

Se știe că mai toate bucatele conțin apă. Așa de pildă carnea conține 70% apă și cei cari la masă vor mânca și fructe nu vor mai avea nevoie să bea multă apă.

Adese ori oamenii grași beau multe lichide, își umflă stomacul, suferind apoi de constipații și alte urmări rele ale încărcării tubului digestiv.

Pentru a nu suferi de sete, să nu ne hrănim cu bucate sărate, pipărate și atunci setea când va veni va fi naturală, iar apa băută va face bine corpului. Prin urmare și aci ca pretutindeni trebue regulă și măsură.

Dna dr. A. F.

Păiangenul și Vespele.

— Fabulă. —

Un păiangen mic, odată, își urzise a lui mrege
La un colț de gard, la umbra ce-i o făcea un tufiș.
Își bătea adese capul și-și făcea și multă lege:
Cum ar putea să s'arunce și să prindă, pe furis,
Prezi mai mari, decât acelea, de cari pân' azi avu:

[parte,

Căci c'acelea nu-s destule, sunt mici pentru a lui rânză;
Ba un hoț de vespe-i vine tot mereu și tot desparte
Firele trecând prin ele și rumpând întinsa-i pânză.

După multă frământare, după multă judecată,
Li veni ceva în minte și se puse pe lucrare:

Firele și-le întinse, le resuci și, de-odată,

Își văzu mregea mai lungă, mai lată — cu mult mai:

[mare.

Dar ori-cât și-a dat silința, mregea lui eră tot slabă,
Că vezi: meșter slab nu poate ca să facă lucru tare;
Deci nu reușia să facă cu vespele bună treabă...

Căci e vespe, nu-i vr'o muscă; ba nici pentru fiecare
Muscă nu e potrivită mregea lui; dar el nu crede,

Ba nici nu vrea el vr'odată așa ceva ca să creadă:
Că pe cela hoț de vespe să-l prindă nu-i va succeda.

„Ba să-i dau de cap odată“, își zise, cădea-mi-va
[pradă!“

Reuși. Plouat, odată, bietul vespe se rentoarse

Și, slăbit mult din putere, vrând să între 'n cuibul seu,
Ce eră scobit în stâlpul chiar de lângă mregea toarsă,

Dă prin mrege, se împrinde. — „Ah, acuma ești al
[meu!...

Zise păiangenu 'n sine și se repezi, flămând,

Lacom să-și apuce prada. Vespele se sbate 'n mrege;
Păiangenu fuge 'n dreapta, fuge 'n stânga, tot torcând

Fire împrejur de vespe, cât mai tare vrând să-l lege.
Când gândia că-i legat bine, s'apucă... dar cruntă

[luptă

Se încinsă între dânșii! Vespele-i îmfipse acul —

Drept prin mijloc! Biet păiangen și-ar lăsă prada ne-
[suptă;

Dar să scape-acum de vespe nu putea, c'a dat de
[dracul!...

Vespele mi-l tot străpunge și cu gura mi-l jupozie,
Până-l vede 'ntins pe mrege, stând, fără pic de putere,

Văzându-l, cum burta-i mare mereu-mereu se desfoaie;
Apoi îl lăsă în pace, abia mișcând de durere.

* * *

Sunt și între oameni unii mici de suflet, ce 'ntind
[mrege

Altoara mai tari ca dânșii și la inimă mai mari;

Dar la urmă se cunoaște și se vede-a a firii lege:

*Cei slabi nu pot să învingă nici când pe cei ce-s
[mai tari...*

Gavril Bodnariu.

Incă odată chestiunea teatrală.

Mult stimat dle Vulcan!

Dați-mi și mie cuvântul în chestia pusă pe tapet în urma scrisorii către dvoastră a prietinelui Aurel P. Bănuțiu.

Se știe, că această scrisoare n'a fost destinată publicității din partea trimitătorului. (De unde se știe? Nouă nu ni-a scris autorul, că e scrisoare particulară și să nu o publicăm. Red.) Dar dacă s'a publicat, cel dintâiu care regretă va fi de sigur A. P. Bănuțiu, nu fiind-că cele comunicate n'ar fi păreri și convingerile dânsului, pe cari — cred eu — le-ar fi spus ori-cărui interesat în chestia teatrului la noi și poate chiar prietinelui Zaharie Bârsan, dar fiind-că s'au adus în publicul mare.

E vorba numai de șirele, cari amintesc de Bârsan, căci partea cealaltă a scrisorii lui Bănuțiu e adevărată aproape cuvânt de cuvânt, lucru, pe care și dvoastră îl recunoașteți.

Eu nu vreau să mă ocup cu persoanele. Și mai ales nu e nevoie să-l apăr pe Bârsan.

Una din afirmările lui Bănuțiu, că adevărat Zaharie Bârsan nu e omul, care să organizeze mișcarea teatrală a noastră în Ungaria, o recunoaște fără nici o rezervă însuș Bârsan. Și asta denotă tocmai, că Bârsan e artist în adevăratul înțeles al cuvântului, care n'are nici paciința, și nici nu trebuie supus torturii de a instrui. Lucru acesta, pe care-l știe toată lumea, care-l cunoaște pe Bârsan, și pe care-l menționează și dl Corfescu.

E însă o afirmare, care dacă e convingerea prietinelui Bănuțiu, e greșită. Bârsan n'a fost și nu e nici când prietinel banului. Poate fi învinuit cu ori-ce altceva, dar că în activitatea sa de până acuma ar fi fost condus de interese bănești, eu, care-l cunosc, nu pot crede.

Bănuțiu ar fi trebuit să se convingă mai întâiu.

Dar spuneam, că nu vreau să fiu apărătorul nici unuia nici altuia. Asta mai mult pentru publicul neorientat.

Iar afirmațiunea dlui Corfescu, justă până la un loc, că luptăm pentru pâne, trebuie complectată astfel: ne câștigăm mai întâiu pânea, ca să ne putem ajunge scopurile. Eu nu cred nici odată, că Bârsan în aspirațiunile sale nu trece preste pâne. E în el ceea ce-l îndeamnă și silește la activitate; pânea de toate zilele pe el tocmai nu-l preocupă.

Mai departe, fiind vorba de teatrul românesc în Ungaria, dl Corfescu nu e destul de bine informat când nu-i atribue nici o importanță idealizmului. Fără de acesta nu s'ar fi făcut în Ungaria cât s'a făcut pentru ideea asta, și mai vărtos nu se va organiza nici odată trupă teatrală. De teatru de zid nu e vorba.

Și iarăș Bănuțiu, să nu se uite, că dacă numai acuma a terminat anul I de Conservator, nu e naivul

idealist, care vorbind de chestia teatrului — abstrăgând chestia Bârsan — să nu-și poată forma o părere și o convingere. E cu studii academice, și are o activitate în urma sa, a dus și el o luptă, care l-ar fi putut mai mult decepționa, iar nu întări în idealism. Și dacă totuș se scaldă în apele idealizmului, dă dovadă că are un ideal, de care se încălzește, pentru care muncește și în succesul căruia se încrede.

Singurul cusur în chestia, ce ne preocupă, e învinuirea nevinovată, că Bârsan nu face artă pentru artă și mai ales, că face teatru în Ungaria numai din interes, ori constrâns de împrejurări. Amănuntele trebuiesc evitate. Lui Bârsan să i-se recunoască ce e al lui, iar lui Bănuțiu să-i dorim succese mari în organizarea mișcării teatrale la noi.

Vom fi mulțumiți cu dânsul, dacă nu ne va da dovadă de talent extraordinar, ci de energie și perseveranță, de paciință și chibzuință în opera ce-l așteaptă.

Iar dorința mea și a tuturor Românilor de bine este, ca să-l vedem pe Bârsan muncind alături cu Bănuțiu, căci suntem la început, puterile ni-s slabe — iar dacă și cei puțini se vor dezbină, atunci nu se va mai pune peatră pe peatră la edificiul nostru cultural-artistic.

Nu vreau să-l fac pe judecătorul de pace. Dar greșelile trebuie să se ierte. Și mai ales pentru-că Bârsan e primul bursier al Societății pentru teatru, iar Bănuțiu numai al doilea.

Bârsan și-a primit deja satisfacția. Dar lucrând pentru mișcarea teatrală dela noi așa ca până acuma și în viitor, se va absolvă în cel mai munificent mod de îndatorile, ce le are față de Societatea de teatru.

Nu voiam să vorbesc de persoane. În definitiv însă nici n'am vorbit, decât despre un principiu, despre o idee — care după mine, nu trebuie trecută cu vederea.

Ambele persoane din chestie îmi sunt cunoscute de aproape, dar n'am nici o autorizare, nici un îndemn de-afară.

Interesul, ce-l port și eu culturii noastre, m'a făcut să-mi spun și eu nepretențiosu-mi cuvânt.

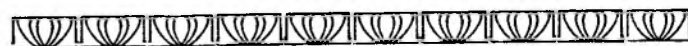
E nevoie de idealism mult, de concentrarea tuturor forțelor, și în acelaș timp și de nerisipirea fără scop a banilor adunați cu multe greutate.

În ca să se facă toate acestea, e arzătoare nevoie de bună chibzuință și mai vărtos de bună înțelegerere.

Primiți, vă rog, domnule Vulcan, asigurarea deosebitei mele stimă.

București, la 1 iulie n. 1906.

Dr. Dionisie Stoica.

Jubileul

Reuniunii femeilor române selăgene.

Șimleu, 30 iunie 1906.

Sub impresiunea unei bucurii mari vă scriu aceste rânduri, domnule redactor, căci am să vă raportez despre o splendidă serbare culturală românească, de care Selagiul încă n'a văzut.

Adunarea generală a Reuniunii femeilor române selăgene, ținută la 26 iunie n., în Șimleu, a avut un

succes strălucit. Rezultatul acesta s'a obținut în deosebi prin evenimentul, că de asta dată s'a serbat Reuniunea jubileu de 25 ani al înființării sale. Serbarea acestui jubileu a întrunit elita inteligenței române din împrejurime. Un tablou cât se poate de încântător.

Festivitatea a început dimineața la 8 printr'un serviciu divin solemn celebrat de vicarul Alimpiu Barbolovici cu mare asistență de preoți, în fața unui public distins. Cântările au fost executate de corul teologilor români din Gherla.

La orele 11 s'a deschis adunarea generală festivă, tot în biserica aceea. Dna prezidentă *Maria Cosma n. Dragoș* a rostit cu voce adevărat românească discursul de deschidere, prin care a accentuat necesitatea și activitatea Reuniunii în timp de 25 ani, aducând mulțumiri institutului „Silvania” pentru ajutoarele materiale ce a dat Reuniunii, și cari se urcă la suma de peste 11 mii coroane, prin care ajutor s'a putut înființa și susținea școala de fete, a cărei existență este de o importanță mare.

Urmează felicitările: Eleva din cl. VI a școlii reuniunii, *Eugenia Pop*, salută foarte simțitor jubileul Reuniunii, în numele colegelor sale, cât și în numele elevelor eșite de 18 ani din acea școală.

Apoi luă cuvântul vicarul *Alimpiu Barbolovici* și prin cunoscuta sa oratorie elocventă felicită Reuniunea la jubileu său, în numele Asociațiunii. Dna prezidentă răspunde mulțumind pentru distincțiune.

Di George Pop de Băsești arată prin cuvinte bine simțite progresul ce a făcut poporul român pe toate terenele, își exprimă încrederea sa în vitalitatea aceluia și salută reuniunea în numele poporului. — După încetarea aplauselor, dna prezidentă mulțumii prin cuvinte călduroase, asigurând pe orator că femeile române din reuniunea aceasta și de aci înainte vor stăruî din toate puterile să fie adevărate și bune mame a poporului.

Di dr. Coriolan Pap, directorul executiv al „Bihorenei” din Oradea-mare, salută Reuniunea în numele Pr. SSale episcopului dr. *Demetriu Radu*, felicitându-o călduros la progresul ce a făcut pentru răspândirea culturii în popor. Totodată declară că Pr. SSa se înscrie ca membru fondator al Reuniunii cu taxa de 100 coroane. La acest salut real, după încetarea aplauselor, răspunde distinsul protopop și secretar al Reuniunii, * p.rintele *Augustin Vicas*, mulțumind ilustrului arhieru pentru ajutorul părintesc.

Di Grațian Flonta, paroc în Cătelul-românesc, vorbește în numele preoțimeii din Selagiu; iar *di învățător Vasile Oltean*, în numele Reuniunii învățătorilor români selăgeni. La ambii a răspuns dna prezidentă, mulțumind călduros.

Di Gavril Trifu, profesor în penziune, ia cuvântul în numele presei, exprimându-și bucuria la aceasta serbare. I-a răspuns iarăș secretarul *Augustin Vicaș*, mulțumind presei pentru ajutorul ce a dat Reuniunii.

Se cetesc apoi *telegramele* de felicitare: dela Esc. Sa mitropolitul gr. or. *Ioan Mețianu* prin protopopul *Roșca*, dela Pr. SSa episcopul *I. I. Pap* prin *di secretar Vasilie Goldiș*; ale reuniunilor femeilor române din Hunedoara, Brașov, Abrud, Lugos, Zernești; dela dna *Clara Nilvan* din Șomcuta, protopopii *George Șuta*, *Jernea*, familia *Botiș* din Arad, *Iosif Diamandi* din Oradea-mare.

Se dă apoi citire scrisorilor dela: *Iosif Vulcan*, membru onorar al Reuniunii, publicată în nr. trecut al „Familiei”; *Gustav Weigand*, profesor în Lipsca; Societatea „*Carmen Sylva*” din Graz; dna *Elena Hossu Longin n. Pap* din Deva.

Prezidenta mulțumește aplaudată cu entuziasm, pentru interesarea publicului românesc față de aceasta adunare.

După aceste secretarul prezintă raportul comitetului, iar dna casieră *Veronica Boroș* rațioținiul despre anul expirat. Se aprobă ambele. Averele reuniunii se urcă la 14,976 cor.

Apoi se alege comitetul: prezidentă dna *Maria Cosma n. Dragoș*, vice-prezidentă *Veronica Boroș*, cassieră *Eugenia Barbolovici*, secretar dr. *Victor Deleu*. Membre în comitet: doamnele *Emilia Papp*, *Victoria Vicașiu*, *Ludovica Oros*, *Adela dr. Meseșianu*, *Laura dr. Pap*, *Lucreția Sima*, *Ana Pinte*, *Ana Marincășiu*, *Eleonora Orianu*, *Emilia Flonta*; iar membri de încredere s'au ales domni: *Alimpiu Barboloviciu*, *Andrei Cosma* și *Gavril Trifu*.

Membrii fondatori s'au înscris: Pr. SSa episcopul dr. *Demetriu Radu*, doamnele *Livia dr. Gyurko* și *Maria Șarkadi n. Lobonțiu*, 17 membri pe viață.

Membre onorare s'au ales doamnele prezidente de reuniuni femeiești *Maria Cosma* din Sibiu și *Elena Hossu-Longin* din Deva.

La învitarea dlui *George Pap de Băsești* adunarea generală în anul viitor se va ținea la Băsești.

După aceste dna prezidentă încheie adunarea festivă în mijlocul aplauzelor generale.

Urmă *banchetului*. Au pronunțat toasturi: vicarul *Alimpiu Barbolovici*, *Andrei Cosma*, *George Pap de Băsești*, *George Stanciu*, dr. *Meseșianu*, *Gavril Trifu* și alții.

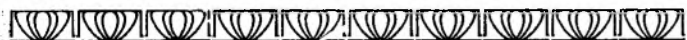
Concertul, seara la 8, a reușit foarte bine. Corul teologilor din Gherla a surprins tot publicul cu escelenta sa producțiune. Dșoara *Elena Stanciu* a declamat cu mult efect, dșoara *Lucia P. Lazar* ca pianistă a fost mult aplaudată.

Balul a urmat îndată după concert și a ținut până dimineața. Au luat parte:

Doamnele: *Maria Cosma n. Dragoș*, prezidenta reuniunii f. r. s. (*Șimleu*), *Avram (Chieșd)*, *Alesuțan (Șimleu)*, *Bohățâl (Supurul de sus)*, *Barna (Marca)*, vād. *Elena Butean (Supurul de sus)*, vād. *V. Bulzan n. Pop (Stârciu)*, vād. *M. Bohățâl (Cluj)*, *Boroș (Șimleu)*, *Barboloviciu (Șimleu)*, vād. *S. Bădescu (Șimleu)*, *Căciula (Huedin)*, *Carșai (Nadișul rom.)*, vād. *Cherebeț (Stârciu)*, *Cosa (Pribilești)*, *Cristea (Giurtelec)*, *Cupșa (Port)*, *Deleu (Liciu)*, *Domocoș (Bratca)*, *Filép (Șimleu)*, dr. *Farkas (Zălau)*, dr. *Gheție (Zălau)*, *Gheție (Șeredeu)*, *Graur (Giurtelec)*, dr. *Gyurkó (Jibou)*, *Hetco (Ferșig)*, *Hoblea (Cig)*, *Ilieș (Boțsa rom.)*, *Leményi (Gherla)*, *Leményi (Supurul de sus)*, *Lazar (Șimleu)*, *Lobont (Sărănad)*, vād. *Clara dr. Maniu (Șimleu)*, *Medan (Capolnoc Monostur)*, *Mihalca (Hurez)*, *Maior (Pereceiu)*, *Adela dr. Meseșian (Șimleu)*, *Nossa (Trestie)*, *Nichita (Zălau)*, vād. *L. Orósz (Șimleu)*, *Victoria Ostate (Vălcăul ung.)*, *Ostatea (Cuzitau)*, *Oșianu (Supurul de sus)*, *Cornelia Pop (Oarța de jos)*, *Pinte (Giumeliș)*, *Laura dr. Pop (Zălau)*, *Pap (Dom-*

nin), Pop (Vezend), Clemente Pop (Noțig), Pop (Șumal), Emilia Pop n. Mareuș (Șimleu), Regina Sima (Sâg), Laura Stanciu (Botiz), vâd. Sarkadi (Silvaș), Eleonora Vicaș (Cozniciul de jos), vâd. Maria Vaida (Chilioara), Vicaș (Hidig), Regina Vaida (Hurez), etc.

Domnișoarele: Surorile Alesuțan (Șimleu), Terezia Ardelean (Șimleu), Bohațel (Cluj), Bulzan (Moladia), Eugenia și Laura Butean (Supurul de sus), Leontina Carșai (Nadișul rom.), Leontina Cherebeț (Stârci), Silvia Chirila (Șimleu), Cornelia Cosa (Pribilești), Elena Cosma (Sâg), N. Costea (Tihău), Veturia Darabant (Fechetău), Sabina Deleu (Șimleu), Cornelia Erdély (Tătărești), Elena Filip (Șimleu), Mărioara Gavriș (Chilinta), Terezia Groza (Hurez), Elena Ilen-dea (Șimleu), Veturia Hetco (Fersig), Lucia Lazar (Șimleu), surorile Lobonț (Gărdani), Lobonț (Silvaș), Cornelia Maniu (Șimleu), surorile Mihalca (Hurez), surorile Nossa (Trestie), Terezia și Cornelia Pap (Oarța de jos), Valeriu Pop (Domnin) Silvia Pop (Verend), Elena Stanciu (Botiz), Mărioara Șteer (Beinș), Felicia Vaida (Chilioara), Elena Vescan (Șimleu), Aurelia Vicaș (Cozniciul de jos), Letiția Vicaș (Hidig), Otilia Oșan (Supurul de sus) etc.

Trei concerte.

Tustrele par a fi evenimente, — în sine, ori proclamate de atari, — începuturi de o viață nouă ori și mai bună, nădejde de mai bine, cum s'ar zice, ori mai pe scurt: zori. Nu voi face asemănare între ele. Ar fi prea nedrept să privești cu aceiași ochi încercarea de a păși, pașul îndrăzneț și măestria pășirii. Fără a le pune alături, voi scrie aci impresiile și cugetările cu cari m'am ales din tustrele concerte.

*

Concertul meseriașilor români din Gherla, dat la 27 maiu n. 1906. S'ar fi putut numi mai cu drept cuvânt: festival. Avusese un program muzical și literar, compuse amândouă din piesele cele mai românești ce avem. Cântece Poporale, ori cu motive poporale ale compozitorilor noștri ardeleni neprețuiți încă de-ajuns, cum e și firesc ca un popor ce se deșteaptă, să nu-și știe da seama despre forțele sale. Poezii de Coșbuc, („Dușmancele“, declamată cu o pricepere rară); de Goga. („Noi“, unde *publicul* dovedise pricepere rară, cerând să se mai spună odată poezia) și de Speranța, pe care pot să-l facă popular interpretatori așa de isteți ca dl Moldovan. Grăbesc însă a spune că forța reprezentației eră pusă în corul cu puteri aproape egale, pe cari le adună, le aduce în armonie și le îndreaptă tinărul profesor Anton Domide. Am aduce dsale cea mai deplină jertfă a laudei pe lângă mulțumirile noastre ce i-se cuvin întregi, dacă în cuvântarea sa de constatare și de făgăduință, ar fi fost mai șovinist o leacă. Să-și termine opera cu vrednicia începerei, (dar colo târziu, târziu!) Așa a zis, așa să fie!

Critica are să facă aci reprivirea aceasta: În Gherla n'a fost reprezentație românească, cine știe de când. Doar dela adunarea generală a Asociației, acuma-s vre-o 15 ani, nu. Cărturarii erau sleiți de puteri, cheltuite, oare în ce fel de opintiri? În locul

celor ce-și părăsiră datorința și cinstea, iată apar voynici și nelinceziți, meseriași noștri, cu nerăbdare așteptați și cu grije priviți meseriași români, cari grăbesc să-și afirme românismul lor în chipul arătat. La rând e acum terenul pe care dorim să-l vedem în lupta culturală *de-odată* cu meseriașii, iar nu *pe urma* lui. Nu zăboviți a-l strânge la sânul vostru de bărbat!

Pentru mine, aceasta reprezentație, care trebuie judecată aci ca apogeul aurorii, mai avu o povață: mă întări în convingerea, că adevărații actori, bursieri ori nebursieri la „Societatea“ p. fond — ai viitoarei noastre trupe teatrale și a viitorului nostru public, desigur din clasa încercată, cu o viață plină de peripeții și mult mai realistă decât clasa cărturarilor — va eși.

*

Petrecerea poporală a tinerimei române din Mănăstur, la 10 iunie trecut. — Mănăsturul e mahalaua locuită de români a Clujului, (odinioară sat deosebit), deci petrecerea poporală a fost a tuturor muncitorilor, meseriașilor și plugarilor români din Cluj, cari până acum își astâmpărau la petreceri ungurești, sufletul lor setos de astfel de desfătări. Dl Negruțiu, agerul învățător bătrân cu suflet de tinăr al mănăsturenilor, pe semne a înțeles rostul conservator al separatismului, și rostul luminător al cunoașterii de noi înși-ne, hotărând să dea a doua oră în est-an, o petrecere poporală românească în Clujul maghiarismului cutropitor și molipsitor.

Un fel de concert a fost și aci. S'a declamat din Alexandri mai ales, (cum ne-ar fi plăcut să auzim o poezie de Goga și ceilalți poeți noi, din sufletul unui țeran!), s'au dat chiar și doue piezișoare teatrale de Alecsandri. Pe „regele poeziei române“ (acum avem și împărat!), pentru aceste piese anume scenelor populare rânduite, ar trebui să-l aibă mai drag critica! — Și aci însă corul, cântecul biruise. Mai rar un cor, de plugari și meseriași, așa de îngrijit ca și acesta. Hei, nu înzădar suntem noi părinții și fiii doinei!

Ceea ce-ți inveseliă inima cu deosebire eră largul interes ce purtă toată românimea din oraș acestei reprezentații. Un țaran îmi spunea cu ochii aprinși: „Vezi domnule și noi știm d'estea nu numai maghiarul!“ — Și-ți eră mai mare dragul, să ascuți cum debutanții dintr'un ținut cu graiul cel mai prost influințat, încercau cu ușurință, să pronunțe curat și frumos cuvintele, — „ca în scripturi“. Păcat de Călușorul și Bătuta, instruite de un actor strein cu mișcări de bălci!

Meritul acestei zile, dl Negruțiu îl imparte cu plăcere cu dl Pora, învățătorul din generația nouă a clujenilor, iscusitul dirigent al corului.

*

Mare concert în Bistriță, la 14 iunie 1906, cu binevoitorul concurs al teologilor din Gherla.

Este ceva ce-ți aprinde inima, în acest anunț. În Gherla, — iarăș cine știe de când, — s'a format în sfârșit un cor puternic, dirijat cu mult entuziasm și adevărată înțelegere de cătră dl M. Berinde, cu ajutorul supus al colegilor sei, studenții dela teologie. Al doilea „semn bun“ din Gherla! Și corul acesta nu se poate manifesta acolo unde ar fi mai mare trebu-

înă de manifestația lui, nu poate să-și dovedească vrednicia acolo, unde îndemnul acestei învrednicii ar avea mai puternic rost — în Gherla! Trebuie să facă cale de o jumătate zi până la Bistrița, și trebuie să aștepte până iasă de sub porunca „superiorilor“, ca să i fie iertat și lui „a zice mîc“, fără primejduirea unuia sau altuia. Totuș, doar singur Dzeu e mai îndelung răbdător decât eminentul neam românesc!

— Dar aci trebuie să fim cronicar al artei, nu al tînguiri și al respătirei. Deși, ca preludiu, aceste sentimente se potrivesc de minune la concertul în a cărui program covârșesc două „doine“ ca „Resunetul Ardealului“ și „Sună buciumul de-alarmă“. A fost un adevărat concert de elită fără puncte literare. Două coruri se luau la întrecere frățească: al inteligenței bistrițene, mixt sub conducerea unui măestru specialist, și corul de bărbați al studenților de teologie, în a cărui frunte am spus deja cine stă cu vrednicie. S'au cântat aproape tot piese românești, cam cunoscute, distingându-se și în ensemble și în solo câte o voce duiosă, ca a dsoarei Veturia Petran. Hotărit, streini ce-au fost de față s'au putut duce uimiți și speriați dela acest foarte bine reușit concert. (Streinii, anume, totdeauna se spărie de progresele noastre culturale).

— La fine, corurile unindu-se la număr și la puteri, au cântat la olaltă „Sună buciumul“, această Marseillaise-ă a românilor, al cărei gemăt de disperare face să te cutremuri de presimțiri. Apoi dans și multe de toate.

Dan.

La portretele din nr. acesta.

Intregim cu plăcere raportul nostru despre jubileul Reuniunii femeilor selăgene, cu portretele unei părechi de model din fruntașii noștri selăgeni, bărbat și soție cari au un merit important la înființarea și conducerea zeloasă a Reuniunii.

Insoțim aceste portrete cu câteva notițe biografice și schițând activitatea dezvoltată pe terenul cultural.

Dna *Maria Cosma n. Dragoș* e fiica fostului preot din Supurul-de-sus Teodor Dragoș. Pe maică-sa a pierdut-o în etate de doi ani, iară pe tată-sau în etate de zece ani; astfel rămânând orfană de părinți, a crescut sub ocrotirea mătușei sale Ana Leményi n. Coste, azi protopopită în Gherla. A început studiile în școalele inferioare din Șimleu, cele superioare în claustrul de călugărițe din Sămar.

Măritându-se în 1872 după dl Andreiu Cosma, care eră atunci protonotar la tribunalul regesc din Zelau, în curând a și apărut pe terenul activității culturale române. La 20 februarie 1880 a presidat în Băsești conferența întrunită în interesul înființării Reuniunii femeilor române selăgene. A intervenit să se mijlocească aprobarea statutelor Reuniunii; la 18 noiembrie 1891 a prezidat adunarea generală constituantă a Reuniunii.

De atunci parte ca viceprezidentă, timp de 9 ani, apoi ca prezidentă a condus afacerile Reuniunii. Poporul țeran nu numai din comunele unde are moșii, ci și din depărtări, o cunoaște ca pe buna mama sa,

la care aleargă pentru ajutor și sfat bun ce tot însul primește.

Dl *Andrei Cosma* s'a născut în Bârseul-de-sus, la 20 noiembrie 1843. Studiile primare și gimnaziale le-a început în Baia-mare, le-a continuat în Sătmăr și le-a terminat în Ordeea-mare. A studiat drepturile la universitatea din Budapesta.

Terminând la 1868 studiile de drept, a început funcțiunea ca actuar la inspectoratul școlar în Zelau. Mai apoi a fost numit protonotar la tribunalul regesc din Zelau. Atunci s'a căsătorit. Mai târziu a ajuns protopretor al cercului Supur-Tășnad, unde a dezvoltat mare activitate în folosul școlilor populare române.

Schimbându-se era politică, s'a făcut avocat în Tășnad, iar în 1887, cu fruntașii selăgeni au pus fundament institutului „Silvania“ care în 1 ianuarie 1888 și-a și început activitatea. Aici fu ales director executiv, post ce ocupă și astăzi, câtă vreme institutul a ajuns din cele mai de frunte bănci românești.

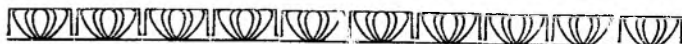
Ceea ce ocupă o mare parte a timpului său, este Reuniunea femeilor române selăgene, unde ia partea cea mai laborioasă și ca membru bărbătesc în comitet.

A dezvoltat și o activitate literară. Pe timpul când a funcționat la inspectoratul școlar din Zelau, afară de „Gramatica română“ scrisă ungurește pentru unguri, din care au apărut două ediții; pentru școalele elementare românești a tradus și tipărit două cărți de școală, după Gőnczi.

A înființat Reuniunea învățătorilor români selăgeni, prima astfel de reuniune română la Români de dincoace de Carpați.

Afară de „Silvania“ a luat parte activă la înființarea băncilor române „Selăgeana“ și „Chioreana“ și la a băncei-centrale Asociațiunea regnicolară a băncilor, „Societatea anonimă“ în Budapesta, la cari în toate e membru în consiliul de direcțiune.

Atâta din viața publică a „părechiei“; din cea familiară însemnăm, că au o singură fiică, pe dna Aurelia măr. adv. dr. Coriolan Pap, director executiv al „Bihorenei“ din Oradea-mare.

C E E N O U ?

Excursiuni la expoziția din București. *La Blaj* se fac pregătiri pentru aranjarea unei excursiuni la expoziția din București, la sfârștul lui august sau la începutul lui septembrie. — *La Gherla* asemenea se fac pregătiri pentru o astfel de excursiune; în fruntea mișcării se află profesorul Anton Domide; societatea s'ar compune din învățători, locul de plecare ar fi Gherla sau Clujul.

Noi advocați români. Dl *Romul Boila*, doctor în științele juridice, avocat, ș-a deschis cancelaria în Dicio-sân-marton. — Dl dr. *Iulian Pop*, care decurând a făcut la Mureș-Oșorheiu cenzură de avocat, se va așeză la Bistrița. — Dl dr. *Ioan Oltean* își va deschide cancelarie la Mureș-Ludoș.

A murit: *Valeriu Opreanu*, fost notar comunal și translator român și german la judecătoria regească din Lipova, la 29 iunie n., în etate de 76 ani.

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Aldás nr. 14296/b)